

– нерациональною структурою корпоративних прав держави, яка склалася в першу чергу через відсутність чіткої стратегії приватизації у попередні роки;

– відсутністю у багатьох випадках реальних важелів впливу держави на діяльність об'єктів, у яких вона володіє певною часткою акцій;

– низьким професійним рівнем управління корпоративними правами з боку уповноважених органів держави та їх представників;

– недостатньою відповідальністю за якість управління;

– відсутністю джерел фінансування з боку держави для збереження її частки у випадку залучення додаткових коштів на збільшення власного капіталу.

Тому, необхідно розглянути основні напрями щодо вдосконалення системи управління корпоративними правами держави: ведення обліку цих прав, їх класифікація залежно від особливостей завдань управління ними та розміру державної частки в статутному фонді господарського товариства шляхом формування та ведення Реєстру корпоративних прав держави; оптимізація кількості господарських товариств, у статутних фондах яких державна частка; створення надійного механізму захисту інтересів держави у процесі управління цими правами без обмеження законних інтересів інших власників; визначення повноважень та відповідальності суб'єктів управління; визначення критеріїв ефективності управління цими правами та законодавчого впровадження на їх основі моніторингу результатів управління; підвищення професійного рівня та відповідальності посадових осіб органів виконавчої влади та інших суб'єктів управління за результати діяльності відповідних господарських товариств.

Висновки. Таким чином, у національній моделі корпоративного управління, де держава є активним власником при вирішенні питання ефективності управління державними корпоративними правами вона повинна ставити такі цілі:

– отримувати вигоди від ефективного управління корпоративними правами, стимулювати інвестиційні шляхи розвитку державного корпоративного сектору економіки;

– здійснювати управління корпоративним сектором у межах реалізації переважно соціальних функцій держави, підвищити роль господарських товариств з державною часткою у вирішенні нагальних соціальних потреб;

– забезпечити стабільність та передбачуваність управління державними корпоративними правами, для цього запровадити системний підхід до управління державними корпоративними правами, який би забезпечував підвищення ефективності використання державного майна при управлінні державними корпоративними правами, що в свою чергу має призвести до суттєвого збільшення надходжень до Державного бюджету України та захисту прав держави як власника корпоративних прав.

Крім того, на нашу думку, для побудови ефективної національної моделі управління державними корпоративними правами та функціонування ефективного системи управління державними корпоративними правами необхідно розробити та впровадити законопроект "Про управління державними корпоративними правами", а також розробити єдину державну стратегію щодо управління державними корпоративними правами, яка повинна бути спрямована на досягнення загальносуспільних потреб економіки України.

Перспективи подальших розробок у цьому напрямку. Обсяг і мета даної статті не дозволяють повною мірою, комплексно дослідити проблему ефективності управління державними корпоративними правами, але основні аспекти проблеми розглянуті й потребують подальшого наукового дослідження.

1. Пасхавер О. Управління державною власністю в Україні: аналіз і рекомендації з удосконалення. Аналітична записка [Електронний ресурс] / О. Пасхавер. – 2008. – Режим доступу: http://brc.undp.org.ua/img/publications/Governance%20in%20state%20property_analytical%20note_Pashaver_ukr.pdf.
2. Салтицький С. Корпоративні права держави: суть, значення, перспективи / С. Салтицький // Юридична газета. – 2005. – № 9 (45).
3. Про затвердження Методики оцінки державних корпоративних прав: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 серпня 1999 р. № 1406 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1406-99-%EF>.
4. Четов М. Управління державною власністю у контексті економічної стратегії держави / М. Четов // Дзеркало тижня. – 2003. – № 17 (442).
5. Чихачова Ю. Правові засади управління державними корпоративними правами / Ю. Чихачова // Наше право. – 2007. – № 2. 6. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Фонду державного майна України. – Режим доступу: <http://www.spfu.gov.ua>.
7. Пасічник Т. Концентрація акціонерного капіталу в українській промисловості / Т. Пасічник // Фінанси України. – 2004. – № 3.
8. Богачов С. Акціонерні промислові підприємства: перші результати діяльності / С. Богачов // Регіональна економіка. – 2002. – № 2.

Надійшла до редколегії 28.10.2010

М. Урбан, асп.

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У КАЗАХСТАНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Досліджено особливості формування та регулювання інноваційної інфраструктури у Республіці Казахстан. Проведено аналіз рівня ефективності функціонування об'єктів інноваційної інфраструктури. Запропоновано низку заходів, спрямованих на активізацію інноваційної діяльності у технопарках національного і регіонального рівнів як основних об'єктів інноваційної інфраструктури.

The article investigates the peculiarities of innovation infrastructure formation and regulation in the Republic of Kazakhstan. The efficiency level of innovation infrastructure objects functioning is analysed. It is offered a number of measures aimed at the enhancement of innovation activity in technical parks of national and regional levels as the main objects of innovation infrastructure.

Постановка проблеми. Упродовж останнього десятиліття Казахстан демонструє значні досягнення у сфері інноваційного розвитку. Після виходу зі складу СРСР експортний потенціал Казахстану мав чітко виражену сировинну орієнтацію і формувався за рахунок паливного та металургійного комплексу. У структурі експорту велика частка припадала на нафту

та нафтопродукти (35 %), іншими важливими товарами групами були кольорові метали (17 %), чорні метали (16 %), руди (12 %), окрему частину експорту становили зернові культури (9 %) [3]. Розуміючи безперспективність консервування тогочасної економічної ситуації, керівництво держави сформувало чіткі пріоритети інноваційного розвитку. Значну увагу було

приділено побудові інноваційної інфраструктури, яка забезпечує зв'язок науки і бізнесу, та розробці ефективної законодавчої бази у сфері інноваційної діяльності. Як наслідок, Казахстан у 2009 р. вийшов на одні з перших позицій в успішній реалізації інноваційної моделі розвитку серед країн СНД. Особливо актуальним є досвід розбудови інноваційної інфраструктури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню функціонування інноваційної інфраструктури у країнах СНД присвячені праці таких учених: О. І. Амоші, Н. В. Васильєвої, Е. А. Галанца, О. І. Галиця, В. М. Геєця, О. І. Дація, О. І. Жилінської, Ю. Г. Кульєвської, А. А. Мазура, Є. З. Сулейменова, М. С. Тасекеєвого та ін.

Невирішені раніше частини загальної проблеми.

Як показала практика, створення найдосконалішої серед країн СНД законодавчої бази, спрямованої на успішне функціонування інноваційної інфраструктури, а також реально діючі технопарки ще не є гарантом стрімкого технологічного та економічного зростання. Важливо дослідити основні досягнення і проблеми формування та функціонування інноваційної інфраструктури у Казахстані, що мають спільні з Україною проблеми, виявити причини їх виникнення та напрями подолання.

Формулювання завдань та цілей статті. Метою статті є аналіз особливостей діяльності інноваційної інфраструктури у Казахстані, які гальмують інноваційний розвиток країни, та розробка рекомендацій у контексті можливостей їх урахування в українській практиці.

Виклад основного матеріалу. В умовах нагальної потреби переходу економіки Казахстану від сировинної спрямованості до сервісно-технологічної, було обрано інноваційну модель розвитку. Наказом президента Н. Назарбаєва у 2003 р. було затверджено "Стратегію індустріально-інноваційного розвитку Республіки Казахстан" [4]. Період дії стратегії склав 12 років (2003–2015 рр.). Одним з головних напрямків програми розвитку стало формування ефективної інноваційної інфраструктури, шляхом створення технопарків та науково-технологічних зон у містах з розвиненою мережею науково-технічних і промислових організацій, та підприємств з високим науково-технологічним потенціалом. Для фінансової підтримки стратегії згодом (через два роки) було організоване державне акціонерне товариство "Національний інноваційний фонд" зі статутним капіталом у 85 млн дол. США [4].

За основу формування технопарків як визначальних об'єктів інноваційної інфраструктури було взято європейський досвід, що має наступні особливості:

- можливість розміщувати на своїй території малі та середні інноваційні фірми, розвиваючи тим самим інноваційний бізнес у складі бізнес-інкубаторів технопарку;
- надання всім учасникам технопарку привілейованих умов функціонування.

До 2010 р. у Казахстані було створено 10 технопарків. У складі кожного з них були зареєстровані бізнес-інкубатори, що містили у своєму складі від 10 до 20 малих і середніх інноваційних фірм. Терміни перебування таких організацій – 2–5 років [5]. Основними послугами та привілеями, якими користуються фірми-резиденти, є отримання в оренду виробничих та адміністративних площ, прокат технологічного обладнання, отримання загальних комунальних і комунікаційних послуг, діяльність на пільгових засадах.

За рівнем функціонування всі технопарки у Казахстані поділяються на національні та регіональні. Національні технопарки орієнтовані на створення нових

галузей, які мають сприяти забезпеченню майбутньої конкурентоспроможної економіки. Регіональні технопарки створюються з метою визначення, розкриття і розвитку інноваційного потенціалу певного регіону. Розташування цих об'єктів інноваційної інфраструктури відбувається на територіях великих підприємств із залученням до співпраці провідних ВНЗ і науководослідних інститутів. Так, три з десяти технопарків у Казахстані розташовані на території вузів, решта сім здійснюють свою діяльність на територіях промислових підприємств та наукових центрів.

Велика частина технопарків Казахстану знаходиться у великих містах або промислових центрах, які мають у своєму складі наукові установи та кваліфікованих фахівців. Близько 60 % технопарків розташовано у великих містах (Алмати, Астана, Атирау і Караганда); решта функціонують у середніх і малих містах (Усть-Каменогорськ, Уральськ і Степногорськ). Форма власності технопарків є змішаною. При цьому, відношення державного і приватного сектору складає 75 % до 25 % [5].

Згідно із законодавчою базою, яка регулює інноваційну діяльність у Казахстані, технопарки діють в умовах спеціального режиму, за яким вони:

- звільняються від податку на додану вартість;
- звільняються від митних платежів на товари, що ввозяться;
- отримують пільгове фінансування інститутами розвитку;
- учасники технопарків звільняються від земельного та майнового податку.

На перспективу планується створити технопарки в кожному регіоні країни, з метою побудови ефективної інноваційної інфраструктури та розвитку малого і середнього інноваційного бізнесу.

Проаналізуємо останні статистичні дані діяльності технопарків у Казахстані. Так основна частина малих і середніх компаній, що входять до складу технопарків задіяні у сфері послуг, а також у харчовій, текстильній та деревообробній галузях народного господарства. В технологічній сфері функціонує лише 2 % підприємств [2]. Цей показник ставить під питання реальну ефективність технопарків Казахстану. Резиденти орієнтовані переважно на місцевий ринок, на нього припадає 90 % продаж, на решту Казахстану – 9 %. На підтвердження цієї статистики наведемо інформацію про рівень новизни товару, який виробляється фірмами у складі технопарків: 39,4 % резидентів випускають продукцію, що є новою для свого району; 15,2 % – інноваційну продукцію на рівні Казахстану. Базові інновації відсутні. Серед фірм-нерезидентів ситуація аналогічна, а саме: 37,5 % – орієнтовані на місцеві ринки та 15,6 % – на національний. Щодо співпраці у технопарку, то ситуація наступна: 92 % фірм-резидентів мають зв'язки з нерезидентами; 62 % співпрацюють з іншими резидентами; 46 % – співпрацюють з ВНЗ. Найбільш поширеною причиною зв'язків є закупівля виробничих матеріалів. Моніторинг технопарків у 2007 р. виявив, що 80 % малих і середніх компаній, що входять до складу технопарку, прийняли це рішення з метою отримати можливість пільгового функціонування протягом 2–5 років [5]. Отже, мотивом входження підприємства до технопарку є не проведення інноваційної діяльності, а отримання пільг та державних дотацій.

Основною причиною невдач у побудові інноваційної інфраструктури є неврахування внутрішніх особливостей національної економіки при застосуванні європейського досвіду.

Необхідно пам'ятати, що ефективність більшості інструментів інноваційної політики, які широко використовуються у провідних країнах світу, полягає в наявності реально діючих механізмів ринкової економіки, сформованому й успішно функціонуючому бізнесу приватної форми власності; унаслідок державного замовлення в конкретних галузях, яке є інструментом державного регулювання прямого впливу, а також діяльності інноваційно активних малих і середніх підприємств, у першу чергу, продиктованою бажанням отримання на ринках збуту значних конкурентних переваг, а не пільг від держави.

Казахстану, як країні, в якій лише формується ринкова економіка, необхідно вдосконалити програму інноваційного розвитку за такими напрямками:

– приймати до складу технопарку 80 % малих і середніх підприємств задіяних у високотехнологічних галузях національного господарства і тільки 20 % усіх інших;

– проводити регулярний моніторинг усіх учасників технопарків на предмет визначення рівня інноваційної ефективності;

– розробити багаторівневу систему пільг, яка буде прямо пропорційною рівню інноваційної активності підприємств, що функціонують у складі технопарків;

– застосувати принцип цільового фінансування у реалізації інноваційних проектів.

Ці заходи забезпечать оптимізацію інноваційних процесів у державі, підвищать рівень ефективності національних та регіональних технопарків та поступово виведуть промисловість Казахстану на новий високотехнологічний та конкурентоспроможний рівень.

Використання зарубіжного досвіду в питаннях формування ефективної інноваційної інфраструктури без урахування внутрішніх особливостей держави є реаліями сучасності для України також. Наявність діючих технопарків і результатів їх успішної роботи, поки що не дають підстав говорити про максимальну ефективність у функціонуванні об'єктів інноваційної інфраструктури. Натомість, серед пропозицій направлених на оптимізацію інноваційної діяльності у Казахстані, для України є актуальним регулярний моніторинг резидентів технопарку на предмет визначення їх інноваційної ефективності, вдосконалення системи пільг для об'єктів інноваційної інфраструктури та застосування принципу цільового фінансування. Окрім цього, Україні слід збільшувати кількість малих і середніх інноваційних підприємств у складі національних технопарків з метою розвитку малого і середнього конкурентоспроможного бізнесу та національної інноваційної інфраструктури загалом.

Висновки. Починаючи з 2003 р. у Казахстані триває реалізація стратегії інноваційного розвитку і за шість років роботи є певні результати: сформовано відповідне законодавство, створено 10 технопарків національного та регіонального типу, розроблено ефе-

ктивну систему пільг, забезпечено присутність малого і середнього бізнесу в структурі технологічних парків на тимчасовій основі. Разом з тим, лівова частка інноваційної активності у складі технопарків припадає на державний сектор, тоді як компанії приватної форми власності демонструють практично той самий рівень інноваційної ефективності, що й нерезиденти. Окрім цього, частка високотехнологічних компаній у складі технопарків не перевищує 2 %. Практично повністю відсутня орієнтація на міжнародні ринки збуту, а вироблена продукція має інноваційний характер лише на внутрішньому ринку. Базові інновації відсутні повністю. Ситуацію, яка склалась у межах інноваційної інфраструктури Казахстану, можна охарактеризувати як малоефективну. Констатуємо відносно успішності діяльності технопарків, головною причиною цього є неврахування внутрішніх особливостей національної економіки при застосуванні європейського досвіду побудови інноваційної інфраструктури. Покращити ситуацію можливо шляхом удосконалення програми індустріально-інноваційного розвитку Казахстану стосовно формування та функціонування інноваційної інфраструктури.

Проблема недосконалої інноваційної політики держави є і в Україні. Тому пропозиції щодо оптимізації інноваційної інфраструктури у Казахстані, у своїй більшості, є актуальними і для України.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку. Подальше вивчення інноваційної інфраструктури Казахстану буде спрямовано на детальний аналіз особливостей діяльності ВНЗ і науково-дослідних інститутів країни, оскільки ці об'єкти інноваційної інфраструктури виконують важливу роль у процесах формування та успішного функціонування технопарків.

1. Галиця О. І. Механізм функціонування технопарків та бізнес-інкубаторів / О. І. Галиця // Економіка промисловості. – 2005. – № 4.
2. Финансовое, кадровое обеспечение научно-технических программ в Республике Казахстан и их результативность / Е. З. Сулейменов, Ю. Г. Кульевская, Д. Ш. Чултурова [та ін.] // Аналитический доклад. Алматы. – 2009.
3. Жилінська О. І. Розвиток інноваційної інфраструктури / О. І. Жилінська, Д. В. Чеберкус // Фінанси України. – 2005. – № 7.
4. [Електронний ресурс] // Сайт Міністерства освіти і науки Казахстану. – Режим доступу: <http://www.edu.gov.kz>.
5. [Електронний ресурс] // Агентство Республики Казахстана по статистике. – Режим доступу: <http://www.stat.kz/Pages/default.aspx>.
6. [Електронний ресурс] // Правительственный портал Республики Казахстана. – Режим доступу: <http://ru.government.kz>.
7. [Електронний ресурс] // Портал "Наука в Казахстане". – Режим доступу: <http://www.naukakat.kz/edu/potentsial>.
8. [Електронний ресурс] // Национальный центр научно-технической информации. – Режим доступу: <http://www.inti.kz>.
9. Діяльність технологічних парків України [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Міністерства науки і освіти. – Режим доступу: www.mon.ua/science/innovation.
10. Radosevic S. Between Vision and Reality: Promoting Innovation Through Technoparks in Kazakhstan / S. Radosevic, M. Myrzakmet // Econ Papers. – London, 2006. – № 8.

Надійшла до редколегії 04.10.2010

Н. Кузнєцова, канд. екон. наук, асист.

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Досліджено теоретичні засади та практику розвитку Інтернет-підприємництва в умовах глобалізації товарних ринків, інтернаціоналізації та стандартизації управлінських механізмів маркетингової діяльності, розглянуто сутність, специфіку, основні прояви електронного бізнесу, а також інструментарій ефективного просування Інтернет-проектів у віртуальному просторі.

The theoretical and practical aspects of Internet business under the product markets globalization, internationalization and standardization of marketing management activities are researched, the essence, specificity and major performances of e-business' tools and effective promotion of internet projects in virtual marketplace are analyzed.